
Euroopa Liidu kohtuasjade kokkuvõte mai 2017

Kohtuasjad, kus Eesti on esitanud seisukoha:

- **C-18/16**: K. (kohtujuristi ettepanek – varjupaigataotlejate kinnipidamise lubatavus)
- **C-434/15**: Asociación Profesional Elite Taxi (kohtujuristi ettepanek – Uber, infoühiskonnateenuse pakkuja)

Olulisemad EL Kohtu lahendid:

- **C-315/15**: Pešková ja Peška (eelotsus – lendude pikaajalise hilinemise eest reisijatele antav hüvitis)
- **C-339/15**: Vanderborght (eelotsus – rahvatervist ja hambaarstiameti väärikut kaitsvad õigusnormid)
- **C-17/16**: El Dakkak ja Intercontinental (eelotsus – ELi sisenev füüsiline isik, deklareerimiskohustus)
- **C-302/16**: Krijgsman (eelotsus – lennuettevõtja vastutus lennu tühistamisest teavitamata jätmisel)
- **C-133/15**: Chavez-Vilchez jt (eelotsus – kolmanda riigi kodanikust vanema õigus elada liikmesriigis ja saada toetusi)
- **A-2/15**: vabakaubandusleping Singapuri Vabariigiga (arvamus – ELi ja liikmesriikide välispädevus)
- **C-45/15 P**: Safa Nicu Sepahan (apellatsioonkaebus – kahju hüvitamise nõue, ühine välis- ja julgeolekupoliitika)

Kohtuasjad, kus Eesti on esitanud seisukoha:

C-18/16: K. (kohtujuristi ettepanek – varjupaigataotlejate kinnipidamise lubatavus)

Kohtujuristi ettepanek, 4. mail 2017

Madalmaade kohus esitas Euroopa Kohtule küsimuse, kas vastuvõtudirektiivi (2013/33/EL, millega sätestatakse rahvusvahelise kaitse taotlejate vastuvõtu nõuded) artikli 8 lõike 3 punktid a ja b on Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi *harta*) artikliga 6 (õigus isikuvabadusele) kooskõlas. Nimelt võib antud sätete järgi varjupaigataotlejat kinni pidada tema isiku või kodakondsuse kontrollimiseks ja selleks, et määrata kindlaks tema rahvusvahelise kaitse taotluse aluseks olevad asjaolud. Madalmaade kohus palus Euroopa Kohtul hinnata direktiivi kooskõla eelkõige arvestades Euroopa Inimõiguste Kohtu (edaspidi *EIK*) tõlgendust, mille kohaselt on varjupaigataotleja kinnipidamine Euroopa Inimõiguste Konventsiooni (edaspidi *EIÕK*) asjaomase sättega vastuolus, kui kinnipidamine ei toimu väljasaatmise eesmärgil.

Kohtujurist leidis sarnaselt Eestiga, et **vastuvõtudirektiivi vaidlustatud sätted on hartaga kooskõlas, sest nendega kaasnev isikuvabaduse piirang ei lähe kaugemale sellest, mis on asjaomaste õigusnormidega seotud õiguspäraste eesmärkide saavutamiseks sobiv ja vajalik.**

Kohtujurist nentis, et taotleja isikul on Euroopa ühises varjupaigasüsteemis oluline roll. Euroopa ühise varjupaigasüsteemi toimimiseks on eriti oluline taotleja isiku või kodakondsuse tuvastamine, et teha kindlaks, kas taotleja vastab pagulasseisundi andmise tingimustele. Kui taotlejaga ei ole võimalik vestlust pidada, siis ei ole võimalik tuvastada, kas isikul on tõeline vajadus rahvusvahelise kaitse järele.

Kohtujurist leidis, et arvestades Euroopa ühise varjupaigasüsteemi tunnuseid, võiks taotleja kinnipidamine vastuvõtudirektiivi **artikli 8 lõike 3 punkti a** alusel tema isiku või kodakondsuse tuvastamiseks olla asjakohane meede. Selleks, et saavutada Euroopa ühise varjupaigasüsteemi eesmärki, s.o kohaldada ühiseid kriteeriume nende isikute tuvastamiseks, kellel on tõeline vajadus rahvusvahelise kaitse järele, ja nende eristamiseks taotlejatest, kes sellise kaitse saamiseks ei kvalifitseeru, on ka vastuvõtudirektiivi **artikli 8 lõike 3 punkt b** alusel kinnipidamine asjakohane. Seega leidis kohtujurist, et antud sätete puhul on **tasakaalustatud üksikisiku huvid ja üldine huvi luua nõuetekohaselt toimiv Euroopa ühine varjupaigasüsteem.**

Tuginedes EIKi praktikale, leidis kohtujurist sarnaselt Eestiga, et direktiivi artikli 8 lõike 3 esimese lõigu punktide a ja b alusel **toimub isiku kinnipidamine seaduslikul alusel vältimaks tema loata sissesõitu riiki.** Kohtujurist järeldas, et EIÕK artikli 5 lõike 1 punkti f esimest osa on võimalik kohaldada varjupaigataotleja suhtes, kelle kohta ei ole tehtud Euroopa Liidu territooriumilt väljasaatmise otsust. EIÕK artikli 5 lõike 1 punktiga f ja seepärast ka harta artikliga 6 ei ole vastuolus, kui varjupaigataotleja peetakse ELi territooriumile sisenemisel kinni, et tuvastada tema isik või seda kontrollida.

Kohtujuristi ettepanek on kättesaadav [siit](#).

Euroopa Kohus ei ole otsuse tegemisel seotud kohtujuristi ettepanekuga.

C-434/15: Asociación Profesional Elite Taxi (kohtujuristi ettepanek – Uber, infoühiskonnateenuse pakkuja)

Kohtujuristi ettepanek, 11. mail 2017

Äriühingut Uber Systems Spain süüdistati ebaseaduslikus tegevuses, kuna tal puudusid litsentsid ja haldusload, et osutada taksoteenust Barcelona linnas. Samuti puudusid vastavad load sõidukite omanikel ja juhtidel, kes kasutasid äriühingu teenust. Reisijateveo teenust osutasid eraisikust mittekuulunud juhid oma autoga. Hispaania kohus küsis Euroopa Kohtult eelotsusemenetluses, kas sellist teenusepakkujat nagu Uber saab pidada transporditeenuse pakkujaks teenuste direktiivi (2006/123/EÜ) kohaselt või tuleb teda pidada infoühiskonnateenuse pakkujaks e-kaubanduse direktiivi (2000/31/EÜ) mõistes.

Eesti oli oma kohtukõnes seisukohal, et iga online-platvormi, sealhulgas Uberi, puhul tuleb hinnata, kas ettevõtja osutab ühel ajal nii infoühiskonna teenust e-kaubanduse direktiivi kui ka teenust teenuste direktiivi mõistes. Pole välistatud, et ettevõtja osutab ühel ajal nii infoühiskonna teenust kui ka teenust teenuste direktiivi mõistes, ning seda tuleb eraldi hinnata. Samas ei tee asjaolu, et infoühiskonnateenust pakutakse transporditurul tegutsemiseks, infoühiskonnateenuse pakkujat automaatselt transporditeenuse pakkujaks.

Kohtujurist määratles Uberit (s.t nii elektroonilist platvormi kui ka selle operaatorit) vaid liidu tasandil ning leidis, et **tegemist on segateenusega, kuna üht osa sellest teenusest osutatakse elektrooniliselt ja teist osa juba selle olemuse tõttu mitte**. Seejuures võib segateenus kuuluda infoühiskonnateenuse alla kahel juhul: 1) elektrooniliselt mitteosutatav teenus on elektrooniliselt osutatavast teenusest majanduslikult sõltumatu või 2) teenuse osutaja osutab kogu teenust, s.t nii elektroonilist kui ka mitteelektroonilist osa, või avaldab viimati nimetatud teenuse osutamise tingimustele otsustavat mõju, mistõttu need kaks teenust moodustavad lahutamatu terviku.

Uberi pakutav segateenus nimetatud variantide alla kohtujuristi hinnangul ei kuulu. Nimelt kontrollib Uber oma platvormi raames pakutava transporditeenuse majanduslikult olulisi tegureid: mh kehtestab valdkonnale juurdepääsuks ja seal tegutsemiseks eeltingimused, maksab suure hulga sõite tegevatele juhtidele rahalist tasu ning määrab vastavad kohad ja ajavahemikud, kontrollib (kaudselt) juhtide töö kvaliteeti ning määrab faktiliselt kindlaks teenuse hinna. **Seega annab Uberi platvormi pakutavas segateenuses just transporditeenus – ehk teenus, mida ei osutata elektrooniliselt – sellele majandusliku mõtte**.

Lisaks ei ole Uber kohtujuristi arvates autojagamisplatvorm, kuna reisijad valivad sihtkoha ja juhid saavad selle eest tasu summas, mis kaugelt ületab lihtsat kulude hüvitamist.

Kokkuvõttes tegi kohtujurist Euroopa Kohtule ettepaneku vastata, et **Uberi platvormi pakutav teenus tuleb kvalifitseerida „teenuseks transpordi valdkonnas“**. Nii ei kohalduks Uberi tegevusele infoühiskonna teenustele kohaldatav teenuste osutamise vabaduse põhimõte.

Kohtujuristi ettepanek on kättesaadav [siit](#).

Euroopa Kohus ei ole otsuse tegemisel seotud kohtujuristi ettepanekuga.

Olulisemad EL Kohtu lahendid:

C-315/15: Pešková ja Peška (eelotsus – lendude pikaajalise hilinemise eest reisijatele antav hüvitis)

Euroopa Kohtu otsus, 4. mail 2017

Pešková ja Peška soovisid lennata Burgasest (Bulgaaria) Ostravasse (Tšehhi Vabariik), mida käitis Tšehhi lennuettevõtja Travel Service. Lennu kavandatud marsruut oli järgmine: Praha – Burgas – Brno – Burgas – Ostrava. Lennul Praha – Burgas tuvastati lennukil tehniline probleem. Selle parandamisele kulus 1 tund ja 45 minutit. Travel Service'i sõnul pörkas seejärel Burgasest saabuv lennuk Brnos maandudes kokku linnuga, mistõttu tuli kontrollida lennuki tehnilist seisukorda. Lennukõlblikkust kontrollisid kaks erinevat eksperti ning lõpuks ei tuvastatud kummagi kontrolli käigus mingeid vigastusi, mis oleksid lennuki lennukõlblikkuse kahtluse alla seadnud. Nende kahe intsidendi tõttu saabus Pešková ja Peška lend Ostravasse 5 tunni ja 20-minutilise hilinemisega.

Tšehhi kohus palus Euroopa Kohtul tõlgendada määrust nr 261/2004, mis puudutab lendude tühistamise või pikaajalise hilinemise eest antava hüvitise määramist. Määrusega on liidu seadusandja pannud lennuettevõtetele kohustuse maksta hüvitist lennu tühistamise või pikaajalise ehk kolm või rohkem tundi hilinemise korral. Taotluse esitanud kohus soovis muu hulgas teada, **kas lennuki kokkupõrge linnuga on erakorraline asjaolu, mille esinemine võib vabastada lennuettevõtja kohustusest maksta lennu kolm või rohkem tundi hilinemise korral hüvitist.**

Esmalt märkis Euroopa Kohus, et lennuettevõtja ei pea maksma hüvitist juhul, kui hilinemise põhjuseks on erakorralised asjaolud, mida ei oleks saanud vältida isegi siis, kui oleks võetud kõik sobivad meetmed. Kohus lisas, et erakorralised asjaolud määruse tähenduses vastavad sündmustele, mis oma olemuselt või päritolult ei ole omased asjaomase lennuettevõtja tavapärasele tegevusele ja väljuvad tema tegeliku kontrolli alt. Lennuki kokkupõrge linnuga ja sellest kokkupõrkest tingitud võimalik vigastus ei ole lahutamatu seotud lennuki töötamissüsteemiga. Ühtlasi ei ole niisugune kokkupõrge oma olemuselt või päritolult omane lennuettevõtja tavapärasele tegevusele ning väljub tema kontrolli alt. Seega on määruse tähenduses **lennuki kokkupõrge linnuga käsitatav erakorralise asjaoluna.**

Kohus lisas, et seevastu **ei ole erakorralisteks asjaoludeks teatavate lennukiosade enneaegne rivist väljalangemine**, kuna niisugune rike on lahutamatu seotud lennuki töötamissüsteemiga. See ootamatu sündmus ei ole lennuettevõtja tegeliku kontrolli alt väljas, sest lennukite hooldus ja tõrgeteta funktsioneerimine on lennuettevõtja ülesanne.

Järgnevalt analüüsis kohus määrusest tulenevat erandit, mis vabastaks lennuettevõtja hüvitise maksmise kohustusest kui ta suudab tõendada kahte asjaolu. Esiteks peab lennuettevõtja tõendama, et lennu tühistamise või kolm või rohkem tundi hilinemise põhjustasid erakorralised asjaolud, mida ei oleks suudetud vältida isegi siis, kui oleks võetud kõik vajalikud meetmed. Teiseks peab lennuettevõtja tõendama, et ta võttis vastu kõik meetmed vältimaks, et need erakorralised asjaolud, millega lennuettevõtja silmitsi seisis, viiksid selle lennu tühistamiseni või kolm või rohkem tundi hilinemiseni. Kohus leidis, et

põhikohtuasjas ei olnud lennuki teine kontroll lennuki lennukõlblikkuses veendumiseks vajalik, mistõttu ei saa sellest kontrollist tingitud hiline mine olla õigustatud.

Kohus jättis eelotsusetaotluse esitanud kohtule hinnata, kas Travel Service võttis kõik sobivad meetmed asjaomase kokkupõrke ennetamiseks ning on seeläbi vabastatud reisijatele hüvitise maksmise kohustusest. Selleks peab liikmesriigi kohus hindama, kas lennuettevõtjal on niisugustel asjaoludel tehnilises ja halduslikus plaanis võimalik võtta otseseid või kaudseid meetmeid lindudega kokkupõrkeohu vähendamiseks ja isegi ennetamiseks. Kohus lisas, et lennuettevõtja ei saa olla kohustatud võtma meetmeid, mis sunniksid teda nõustuma oma ettevõtte suutlikkusele vastuvõetamatute ohverdustega.

Lõpetuseks leidis kohus, et juhul, kui lennuki pikaajaline hiline mine on tingitud mitmest asjaolust – esiteks kokkupõrge linnuga ja teiseks lennuki tehniline probleem –, siis tuleb erakorralisest asjaolust tingitud hiline mine lennu saabumise hiline mine kogupikkusest maha arvata. Nii saab hinnata, kas selle lennuettevõtja tegevusest tingitud osa lennu hiline nud saabumisest on kolm või rohkem tundi, mille eest tuleb hüvitist maksta.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-339/15: Vanderborght (eelotsus – rahvatervist ja hambaarstiameti väär ikust kaitsvad õigusnormid)

Euroopa Kohtu otsus, 4. mail 2017

Hambaarstina töötanud L. Vanderborght (edaspidi *kaebaja*) tegi enda pakutavale hambaraviteenustele reklaami: paigaldas oma andmetega infotahvli, teavitas veebilehe vahendusel hambaravikabinetis pakutavatest raviliikidest ning avaldas kohalikes päevalehtedes mõned kuulutused. Riigisiseste ametivõimude hinnangul oli säärane reklaamtegevus Belgia seadusandlusega keelatud. Kaebaja arvates oli aga riigisisene õigus vastuolus liidu õigusega, täpsemalt direktiividega 2005/29 (ebaausate kaubandustavade direktiiv) ja 2000/31 (direktiiv elektroonilise kaubanduse kohta) ning ELTL artiklitega 49 ja 56 (asutamise- ja teenuste osutamise vabadus).

Euroopa Kohus analüüsis esmalt, kas direktiiviga 2005/29 on vastuolus riigisiseseid õigusnormid, mis keelavad üldiselt ja täielikult suuhooldus- ja hambaraviteenuste reklaami mis tahes vormis ning kehtestavad hambaravikabineti sildile tagasihoidlikkuse nõuded.

Kohus märkis, et vaidlusalune suuhooldus- ja hambaraviteenuste reklaam kujutab endast direktiivi 2005/29 tähenduses „kaubandustava“ olenemata sellest, kas seda tehakse reklaamväljaannetes, internetis või siltide abil. Seejuures ei sea antud direktiiv kahtluse alla liikmesriikide tervisekaitse- ja ohutusnõudeid käsitlevaid eeskirju või reguleeritud kutsealadele kehtestatud erireegleid. **Nii ei ole rahvatervist ja hambaarstiameti väär ikust kaitsvad riigisiseseid õigusnormid liidu õigusega vastuolus.**

Lisaks analüüsis kohus, kas direktiiviga 2000/31 võivad olla vastuolus riigisiseseid õigusnormid, mis keelavad mis tahes vormis elektroonilisel teel edastatavad kommertsteadaanded – hõlmates seega ka hambaarsti loodud veebilehe. Kohus tõdes, et suuhooldus- ja

hambaraviteenuste reklaam reguleeritud kutseala esindaja loodud veebilehel kujutab endast kommertsteadaannet, mis on osa infoühiskonna teenusest või moodustab sellise teenuse direktiivi 2000/31 tähenduses. Kuigi kommertsteadaanded peavad järgima kutsealaseid eeskirju, ei tohi siiski üldiselt ja täielikult keelata mis tahes vormis veebireklaami, mis on mõeldud sellel kutsealal töötava isiku tegevuse edendamiseks.

Kolmandaks uuris kohus, kas riigisisised õigusnormid, mis keelavad reklaami, mida ei ole tehtud infoühiskonna teenuste abil, piiravad õiguspäraselt teenuste osutamise vabadust. **Kohtu hinnangul võib asjakohast piirangut õigustavaks eesmärgiks pidada lisaks rahvatervise kaitsele ka hambaarstiameti väärrikuse kaitset.** Nimetatud eesmärgid võivad sattuda ulatuslike reklaamide või agressiivsete reklaamsõnumite kasutamisel ohtu. Täpsemalt rikutaks hambaarstiameti mainet, hambaarstide ja nende patsientide suhet ning soodustataks ebasobivat või mittevajalikku ravi.

Eeltoodust hoolimata leidis kohus, et **piirang, mis keelab üldiselt ja täielikult suuhooldus- ja hambaraviteenuste reklaami mis tahes vormis, läheb kaugemale rahvatervise ja hambaarstiameti väärrikuse kaitse eesmärgist.** Nimelt ei pruugi kõik riigisiseste õigusnormidega keelatud reklaamsõnumid iseenesest kahjulikku mõju avaldada.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-17/16: El Dakkak ja Intercontinental (eelotsus – Eli sisenev füüsiline isik, deklareerimiskohustus)

Euroopa Kohtu otsus, 4. mail 2017

Beninis tegutsev äriühing Intercontinental tegi O. El Dakkakile ülesandeks viia lennukiga USA dollareid Cotonust (Benin) Beirutisse (Liibanon). Tema lennutrajektor nägi ette vahemaandumise Charles de Gaulle'i lennujaamas Prantsusmaal. Charles de Gaulle'i lennujaamas kontrollisid tolliametnikud Beirutisse suunduva lennuki pardaliminejaid ning tuvastasid, et O. El Dakkaki valduses oli 3900 eurot ja 1 607 650 USA dollarit (ligikaudu 1 511 545 eurot) sularaha. Rahasumma arestiti põhjusel, et see oli jäetud deklareerimata.

Prantsusmaa kohus soovis Euroopa Kohtult teada, kas deklareerimiskohustus kehtib ka liikmesriigi lennujaama rahvusvahelise transiidi alal. Täpsemalt siis, kui füüsiline isik on sellele alale sisenenud kolmandast riigist saabunud lennukist väljudes ja jääb sellele alale enne teisele – samuti kolmanda riigi sihtkohaga – lennukile minemist.

Kohus tõlgendas deklareerimiskohustuse ulatuse kindlaks määramiseks **määruses nr 1889/2005** (ühendusse sisse toodava või ühendusest välja viidava sularaha kontrollimise kohta) **kasutatud mõistet liitu „sisenev või liidust lahkuv isik“**. Kohus märkis, et määruses ei ole seda mõistet määratletud ja seda tuleb käsitleda tavalises tähenduses, s.t viitena füüsilise isiku liikumisele kohast, mis ei ole osa liidu territooriumist, kohta, mis on selle territooriumi osa. Liidu territoorium vastab aluslepingutes mainitud geograafilisele ruumile. **Liikmesriikide lennujaamad on selle geograafilise ruumi ja järelikult liidu territooriumi osad.**

Kohus otsustas, et kui füüsiline isik, kes kannab kaasas sularaha väärtuses 10 000 eurot või üle selle, tuleb kolmandast riigist saabuvalt lennukilt maha liikmesriigi territooriumil asuvas lennujaamas ja jääb selle lennujaama rahvusvahelise transiidi alale enne muu kolmanda riigi sihtkohaga teisele lennukile minemist, siis on tal deklareerimiskohustus. Määruse põhieesmärgiks on vältida rahandussüsteemi kasutamist rahapesuks ja terrorismi rahastamiseks ning deklareerimiskohustus täidab ennetavat ja hoiatavat eesmärki.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-302/16: Krijgsman (eelotsus – lennuettevõtja vastutus lennu tühistamisest teavitamata jätmisel)

Euroopa Kohtu otsus, 4. mail 2017

B. J. A. Krijgsman (edaspidi *kaebaja*) broneeris veebipõhise reisibüroo kaudu lennupileti lennuettevõtja SLM edasi-tagasi lennule väljumisajaga 14. november 2014. Lennuettevõtja teatas veebisaidile lennu tühistamisest 9. oktoobril 2014. Kaebajale teatas veebisait uuest väljumisajast omakorda 4. novembril 2014 ehk vähem kui kaks nädalat enne kavandatud väljumisaega. Kaebaja nõudis seejärel lennuettevõtjalt hüvitist määruse nr 261/2004 (millega kehtestatakse ühiseeskirjad reisijatele lennureisist mahajätmise korral ning lendude tühistamise või pikaajalise hilinemise eest antava hüvitise ja abi kohta) alusel.

Eelotsuse esitanud kohus tahtis Euroopa Kohtult teada, kas määrusest nr 261/2004 tuleneb lennuettevõtjale kohustus maksta lennu tühistamise korral hüvitist, kui sellest ei ole reisijale teatatud vähemalt kaks nädalat enne kavandatud väljumisaega. Seda ka juhul, kui reisibüroole, mille vahendusel veoleping asjaomase reisijaga sõlmiti, on õigeaegselt teatatud, kuid reisibüroo on ise teavitanud reisijat hilinemisega.

Kohtu hinnangul nähtub kõnealuse määruse sätete selgest sõnastusest, et lennuettevõtja on kohustatud maksma neis sätetes ette nähtud hüvitist. Seda põhjusel, et lennuettevõtja ei suutnud tõendada, et kõnealusele reisijale anti tema lennu tühistamisest teada rohkem kui kaks nädalat enne kavandatud väljumisaega. Sätteid tuleb selliselt tõlgendada ka siis, kui veoleping on sõlmitud kolmanda isiku, nagu põhikohtuasjas veebipõhise reisibüroo vahendusel.

Kohus märkis, et üksnes antud tõlgenduse korral on võimalik täita määruse nr 261/2004 eesmärk tagada reisijate kaitstuse kõrge tase. Ühtlasi garanteerib see võimaluse teha hüvitise maksmiseks kohustatud isik kindlaks ka juhul, kui reis broneeritakse kolmandate isikute vahendusel.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-133/15: Chavez-Vilchez jt (eelotsus – kolmanda riigi kodanikust vanema õigus elada liikmesriigis ja saada toetusi)

Euroopa Kohtu otsus, 10. mail 2017

Kaebajad on kolmanda riigi kodanikud, kes kasvatavad põhiliselt üksi Madalmaade kodanikega saadud liidu kodanikest alaealisi lapsi. Kaebajad taotlesid sotsiaal- ja peretoetusi ajavahemikel, mil neil Madalmaade elamisluba – ning osa juhtudel ka tööluba – ei olnud.

Euroopa Kohus märkis esiteks, et põhikohtuasjas olid laste ja nende isade vahelised kontaktid olenevalt olukorrast kas sagedased, harvad või lausa olematud. Seejuures olid kaks kaebajat saanud vahepeal elamisloa. Üks kaebaja alaealistest lastest oli aga toetuste taotlustega hõlmatud ajavahemikul kasutanud vaba liikumise õigust.

Seega hindas kohus ühe kaebaja ja tema lapse olukorda lähtuvalt vaba liikumise õigusest ja direktiivist 2004/38 (mis käsitleb Euroopa Liidu kodanike ja nende pereliikmete õigust liikuda ja elada vabalt liikmesriikide territooriumil). Kohus märkis, et direktiivi eesmärk on ainult reguleerida liidu kodaniku sellistesse liikmesriikidesse sisenemise ja seal elamise tingimusi, mille kodanik ta ei ole. Siiski tuleb analoogia alusel kohaldada direktiivi ka tagasipöördumistele kodakondsusjärgsesse liikmesriiki.

Ülejäänute olukorda analüüsis kohus ELTL artikli 20 (liidu kodaniku õigused ja kohustused) aspektist. Kohtupraktika järgi on kõnealuse artikliga vastuolus riigisisised meetmed (nt liidu kodaniku pereliikmele elamisloa andmisest keeldumise otsused), mille tagajärjel jäävad liidu kodanikud ilma reaalsest võimalusest kasutada põhilisi õigusi, mida nende staatus neile annab. Kohus nentis, et liidu kodakondsust puudutavad sätted aluslepingus ei anna kolmandate riikide kodanikele autonoomseid õigusi. **Esineb siiski väga erilisi olukordi, kus ei saa keelduda andmast elamisluba liikmesriigi kodaniku pereliikmest kolmanda riigi kodanikule. Seda ka riigisisese õiguse alusel. Vastupidisel juhul oleks liidu kodanik kohustatud lahkuma kogu liidu territooriumilt.** Laste emade võimalik kohustus lahkuda liidu territooriumilt jätaks seega nende lapsed ilma võimalusest realselt kasutada põhilisi õigusi, mida liidu kodaniku staatus neile annab.

Seejuures tuleb kohtu hinnangul **igas põhikohtuasjas välja selgitada, milline vanem hoolitseb tegelikult lapse eest ning kas lapse ja kolmanda riigi kodanikust vanema vahel on tegelik sõltuvussuhe.** Arvestada tuleb põhiõigusega perekonnaelu austamisele ning esikohale tuleb seada lapse huvid. Ainuüksi asjaolust, et teine – liidu kodanikust – vanem on realselt võimeline ja valmis hoolitsema üksi iga päev ja tegelikult lapse eest, sõltuvussuhte tuvastamiseks ei piisa. **Hindamisel tuleb võtta lapse parimates huvides arvesse kõiki konkreetse juhtumi asjaolusid: eelkõige lapse vanust, tema füüsilist ja emotsionaalset arengut, tema emotsionaalse suhte tugevust mõlema vanemaga ja kolmanda riigi kodanikust vanemast lahutamise tõttu lapse heaolule tekkida võivat ohtu.**

Lõpetuseks märkis kohus, et liidu õigus ei keela nõuda kolmanda riigi kodanikust vanemalt tõendeid liidu territooriumil elamise õiguse saamiseks. Liikmesriigi pädevad asutused peavad siiski nende tõendite alusel uurima, kas keeldumise otsus jätaks lapse ilma võimalusest

reaalselt kasutada liidu kodaniku staatusega seotud põhilisi õigusi, sundides teda lahkuma kogu liidu territooriumilt.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

A-2/15: vabakaubandusleping Singapuri Vabariigiga (arvamus – ELi ja liikmesriikide välispädevus)

Euroopa Kohtu arvamus, 16. mail 2017

ELi ja Singapuri vaheline kavandatav vabakaubandusleping sisaldab lisaks traditsioonilistele tollimaksu vähendamise ning mittetariifseid kauba- ja teenusevahetuse tõkkeid puudutavatele sätetele ka sätteid mitmesugustes muudes kaubandusega seotud valdkondades, nagu intellektuaalomandi kaitse, investeringud, riigihanked, konkurents ja kestlik areng.

Euroopa Komisjonil tekkis kahtlus, kas liit võib üksi sellise lepingu sõlmida. Ta palus Euroopa Kohtul täpsustada, missugused lepingu sätted kuuluvad liidu ainupädevusse, liidu ja liikmesriikide jagatud pädevusse ja liikmesriikide ainupädevusse.

Kohus analüüsis esmalt ELi otsese ainupädevuse olemasolu. Nimelt on liidul ainupädevus ühise kaubanduspoliitika valdkonnas. Sinna kuuluvad kõik need lepingu osad, millel on konkreetne seos liidu ja Singapuri vahelise kaubavahetusega. **Seega on liidul kohtu arvates otsene ainupädevus järgmistes lepingu valdkondades: turulepääsuga seotud kohustused, mittetariifsed kaubandustõkked ja investeerimine taastuvenergia tootmisse, lepinguosaliste vaheline teenusevahetus, investeringute kaitsega seotud kohustused otseinvesteeringute osas, riigihanked, intellektuaalomandialased kohustused, kohustused konkurentsi ning töötajate sotsiaalse kaitse ja keskkonnakaitse valdkonnas.** Viimati nimetatuga seonduvalt selgitas kohus, et kestliku arengu eesmärk on alates Lissaboni lepingust lahutamatu seotud ühise kaubanduspoliitikaga.

Lisaks otsesele ainupädevusele võib liidul olla ka tuletatud ainupädevus. Seda juhul, kui rahvusvaheline leping võib mõjutada liidu ühiseeskirju või muuta nende reguleerimisala. Nii leidis kohus, et **lepingus sisalduvad mere-, raudtee- ja maanteetranspordi kohustused on suures osas hõlmatud ühiseeskirjadega ja seetõttu võib leping muuta nende reguleerimisala.** Seega on need liidu tuletatud ainupädevuses.

Seevastu leidis kohus, et **muude investeringutega kui otseinvesteeringutega (nt portfelinvesteeringutega) seotud sätted kuuluvad liidu ja liikmesriikide jagatud pädevusse.** Jagatud pädevuses on ka investorite ja riigi vaheliste vaidluste lahendamise mehhanismi sätete heakskiitmine.

Kokkuvõttes leidis kohus, et kuna kõik lepingu valdkonnad ei ole liidu ainupädevuses, on ELi ja Singapuri vaheline vabakaubandusleping segaleping. Seetõttu võivad selle sõlmida EL ja liikmesriigid ainult ühiselt.

Kohtu arvamus on kättesaadav [siit](#).

C-45/15 P: Safa Nicu Sepahan (apellatsioonkaebus – kahju hüvitamise nõue, ühine välis- ja julgeolekupoliitika)

Euroopa Kohtu otsus, 30. mail 2017

Hageja, Safa Nicu Sepahan, on Iraani aktsiaselts, mis kanti 2011. aastal tuumarelvade levikut toetavate üksuste loetellu ja mille suhtes rakendati Iraani vastu suunatud piiravaid meetmeid. Nõukogu põhjenduste kohaselt on hageja kommunikatsiooniettevõtte, mis on tarninud seadmeid Fardow [Qom (Iraan)] rajatise jaoks, mida ehitatakse ilma sellest Rahvusvahelise Aatomienergiaagentuurile teatamata. Safa Nicu Sepahan esitas 2011. Üldkohtule tühistamishagi ja kahju hüvitamise nõude, misjärel tühistas Üldkohus 2014. aasta otsuses hageja vastu suunatud piiravad meetmed. Üldkohtu otsuses leiti, et piiravate meetmete õigusvastane vastuvõtmine ja kehtima jätmine on tekitanud hagejale mittevahalist kahju, mis annab talle õiguse saada hüvitisena 50 000 eurot.

Üldkohtu otsuse peale esitasid mõlemad pooled apellatsioonkaebused. Safa Nicu Sepahan palus kohtul muu hulgas mõista nõukogult välja 5 662 737,40 eurot hüvitisena vahalise kahju eest ja 2 000 000 eurot hüvitisena mittevahalise kahju eest, mis tekitati tema kandmisega piiravate meetmete nimekirja. Nõukogu palus tühistada otsuse osas, milles mõistetakse nõukogult Safa Nicu Sepahani kasuks välja hüvitis 50 000 eurot hüvitisena viimase kantud mittevahalise kahju eest.

Euroopa Kohus rõhutas otsuses esiteks, et kohustus tõendada isikute või üksuste suhtes võetud piiravate meetmete põhjendatust kehtib ka spetsiifilises rahvusvahelise terrorismi vastu võitlemise kontekstis varade külmutamise meetmete puhul, mille eesmärk on avaldada survet Iraani Islamivabariigile. Kuna antud juhul oli hageja nimekirja lisamise ainus põhjendus ühe liikmesriigi ettepanek ja selles ettepanekus sisalduv teave, leidis Üldkohus õigesti, et tõendite esitamise kohustuse peaaegu kolm aastat väldanud rikkumine kujutab endast õigusnormi piisavalt selget rikkumist.

Otsusega kinnitas Euroopa Kohus Üldkohtu seisukohti muu hulgas ka punktis, et Safa Nicu Sepahani kantud mittevahaline kahju on õiglaselt hinnatuna 50 000 eurot. **Mittevahalise kahju hindamisel rõhutas kohus, et arvesse tuleb võtta tuvastatud rikkumise raskust, selle kestust, nõukogu tegevust ja tagajärgi, mis Safa Nicu Sepahani põhjendamatu seostamine Iraani tuumarelvade levikuga tõi kaasa kolmandate isikute jaoks.** Üldkohus leidis selles küsimuses sisuliselt, et nõukogu väide Safa Nicu Sepahani kohta on eriti tõsine, kuid seda väidet ei toeta mitte mingi teave ega tõend, ja et **nõukogu ei kontrollinud omal algatusel ega vastuseks Safa Nicu Sepahani protestidele selle väite põhjendatust, et piirata nimetatud ettevõtjale sellest tulenevaid kahjulikke tagajärgi.**

Euroopa Kohus leidis ka, et Üldkohus ei ole rikkunud põhjendamiskohustust, kui leidis, et puudub põhjuslik seos väidetavalt kantud kahju ning Safa Nicu Sepahani vähenenud käibe ja kasumlikkuse vahel. Kohus tõdes, **et Safa Nicu Sepahan ei ole selgitanud sellise arengu põhjust.** Lisaks, isegi kui oletada, et põhjusliku seose saaks tuletada ainuüksi asjaomaste piiravate meetmete olemasolust, ei ole Safa Nicu Sepahan esitanud niisuguse kahju ulatust hinnata võimaldanud asjaolusid.

Seoses Safa Nicu Sepahani nõudega hüvitada kahju, mis tekkis ärisuhete katkemise tõttu teiste ettevõtetega, tõi kohus välja, et tegelik ja kindel varaline kahju saab tekkida üksnes tagajärgedest, mida ärisuhete katkemine äriühingu tarnijatega avaldab selle äriühingu majandustulemustele, mitte aga katkemisest enesest. Käesoleval juhul olid hageja esitatud tõendid ebapiisavad väidetava kahju tegelikkuse ja suuruse kindlakstegemiseks.

Seega jättis Euroopa Kohus mõlema poole apellatsioonkaebused rahuldamata ja kohtukulud poolte endi kanda.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

Tegemist on mitteametliku kokkuvõttega EL õiguse büroo valitud kohtulahenditest. EL Kohtu otsuste ja kohtujuristi ettepanekute terviktekstidega saab tutvuda EL Kohtu koduleheküljel või EUR-Lex andmebaasis (viited lisatud).